

SPOLEČNÁ RYBÁŘSKÁ POLITIKA: VZNIK A VÝVOJ

Společná rybářská politika (SRP) byla poprvé formulována v Římské smlouvě. Původně byla propojena se společnou zemědělskou politikou, ale postupem času se osamostatňovala. Hlavním cílem SRP podle její revize z roku 2002 je zajistit udržitelný rybolov a zaručit rybářům příjmy a stálé zaměstnání. Lisabonská smlouva do rybářské politiky zanesla několik změn. V roce 2013 uzavřela Rada s Parlamentem dohodu o nové společné rybářské politice s cílem dosáhnout rybolovu a akvakultury, které budou z environmentálního, hospodářského i sociálního hlediska dlouhodobě udržitelné.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Články 38–43 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

SFEU zavedla několik novinek ohledně účasti Parlamentu na vypracovávání návrhů právních předpisů týkajících se SRP. Nejdůležitější změnou je to, že právní předpisy, které mají zajistit dosahování cílů SRP, jsou nyní přijímány řádným legislativním postupem (dříve známým jako postup spolurozhodování), čímž se Parlament stává spoluvůrcem právních předpisů. Avšak takové právní předpisy mohou být přijímány pouze Radou na návrh Komise.

Pokud jde o ratifikaci mezinárodních úmluv v oblasti rybolovu, Lisabonská smlouva stanoví, že mají být ratifikovány Radou poté, co k tomu dá souhlas Parlament.

CÍLE

Rybolovné zdroje jsou přírodním, obnovitelným, movitým a společným majetkem, který je součástí našeho společného dědictví. Oblast rybolovu je řízena společnou politikou, pro niž jsou na úrovni EU přijímána společná pravidla, která platí pro všechny členské státy EU. Prvotními cíli SRP byly zachování rybích populací, ochrana mořského prostředí, zajištění hospodářské životaschopnosti evropského loďstva a zásobování spotřebitelů kvalitními potravinami. Reforma z roku 2002 k těmto cílům přidala ještě vyvážené a z environmentálního, hospodářského a sociálního hlediska udržitelné využívání živých vodních zdrojů. Současně upřesnila, že udržitelnost se musí zakládat na spolehlivých vědeckých doporučeních a na zásadě předběžné opatrnosti.

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

A. Souvislosti

Jak se však Společenství vyvíjelo, postupně od roku 1970 získávala samostatné postavení díky tomu, že členské státy zaváděly výlučné ekonomické zóny, a také v důsledku přistoupení nových členských států s rozsáhlými loďstvy. Tento vývoj vedl k tomu, že Společenství muselo řešit konkrétní problémy spojené s rybolovem, jako jsou přístup ke společným zdrojům, zachování zdrojů, strukturální opatření pro rybářská loďstva a mezinárodní vztahy v oblasti rybolovu.

1. Začátky

Teprve v roce 1970 přijala Rada předpisy, jimiž ustavila společnou organizaci trhu pro produkty rybolovu a vytvořila strukturální politiku Společenství pro rybolov.

2. Raný vývoj

Rybolov hrál významnou úlohu v rámci jednání o přistoupení Spojeného království, Irska a Dánska k EHS v roce 1972. Jejich výsledkem bylo upuštění od klíčové zásady svobody přístupu. Vnitrostátní práva na výlučný pobřežní rybolov v teritoriálních vodách, které sahají 12 námořních mil od pobřeží, byla rozšířena i na výlučné ekonomické zóny, které sahají 200 námořních mil od pobřeží. Členské státy se dohodly na tom, že řízení svých rybolovných zdrojů předají do rukou Evropského společenství.

3. Nařízení o SRP a její reformy

a. Nařízení z roku 1983

Po několika letech jednání přijala Rada v roce 1983 nařízení (EHS) č. 170/83, kterým vytvořila společnou rybářskou politiku nové generace, jež zachovala závazek vůči výlučným hospodářským zónám, zavedla pojem relativní stability a stanovila ochranná správní opatření založená na celkových přípustných odlovech (TAC) a kvótách. Od roku 1983 se SRP musela přizpůsobit vystoupení Grónska ze Společenství v roce 1985, přistoupení Španělska a Portugalska v roce 1986 a sjednocení Německa v roce 1990. Tyto tři události měly dopad na velikost a strukturu loďstva Společenství a na jeho rybolovný potenciál.

b. Nařízení z roku 1992

Nařízení (EHS) č. 3760/92 z roku 1992, jehož ustanoveními se rybářská politika řídila do roku 2002, usilovalo o zmírnění výrazné nerovnováhy mezi kapacitou loďstva a rybolovným potenciálem. Obhajovalo řešení spočívající v početním omezení velikosti loďstva Společenství a přijetí strukturálních opatření na zmírnění sociálního dopadu. S cílem obnovit a zachovat rovnováhu mezi dostupnými zdroji a rybolovnými činnostmi zavedlo nový pojem „intenzita rybolovu“. Zařízení rovněž upravilo přístup ke zdrojům prostřednictvím účinného systému licencí.

c. Reforma z roku 2002

Opatření zavedená nařízením (EHS) č. 3760/92 nedokázala nadměrný rybolov účinně zastavit, a úbytek mnoha rybích populací tak pokračoval ještě rychlejším tempem. Tato

kritická situace si vyžádala reformu v podobě tří nařízení, která Rada přijala v prosinci 2002 a jež vstoupila v platnost dne 1. ledna 2003:

- rámcové nařízení Rady (ES) č. 2371/2002 o zachování a udržitelném využívání rybolovných zdrojů v rámci společné rybářské politiky (kterým se ruší nařízení (EHS) č. 3760/92 a (EHS) č. 101/76),
- nařízení (ES) č. 2369/2002 ze dne 20. prosince 2002, kterým se mění nařízení (ES) č. 2792/1999 o podrobných pravidlech a podmínkách pro strukturální pomoc Společenství v odvětví rybolovu,
- nařízení (ES) č. 2370/2002 o zavedení nouzového opatření Společenství pro vrakování rybářských plavidel.

Ústředním cílem reformy z roku 2002 bylo zajistit udržitelnou budoucnost pro odvětví rybolovu zaručením stabilních příjmů a pracovních míst pro rybáře a zásobování spotřebitelů a zároveň udržet křehkou rovnováhu mezi mořskými ekosystémy. Zavedla dlouhodobý přístup k řízení rybolovu, který zahrnoval přípravu nouzových opatření, víceleté plány obnovy rybích populací, které se dostaly mimo bezpečné biologické limity, a víceleté plány řízení pro ostatní rybí populace.

Aby se zajistilo účinnější, transparentnější a spravedlivější monitorování, byla ve španělském Vigu založena Evropská agentura pro kontrolu rybolovu (EFCA).

Reforma z roku 2002 dala rybářům větší slovo při rozhodování o záležitostech, jež se jich týkají, a to díky vytvoření regionálních poradních sborů (RAC) složených z rybářů, vědeckých odborníků, zástupců ostatních odvětví souvisejících s rybolovem a akvakulturou, regionálních a státních orgánů, skupin zasazujících se o ochranu životního prostředí a spotřebitelů.

REFORMA SZP V ROCE 2013

Reforma z roku 2002 zakrátko přestala plnit očekávání, neboť stav některých rybích populací se nadále zhoršoval. Zároveň zviditelnila některé problémy, které doposud zůstávaly bez povšimnutí, například problém výmětů.

V roce 2009 Komise zahájila veřejnou konzultaci o reformě SRP s cílem zahrnout do ní nové zásady, jimiž by se měl řídit rybolov EU ve 21. století. Po dlouhé diskusi se v Radě a poprvé i v Parlamentu podařilo dne 1. května 2013 dosáhnout dohody o novém režimu rybolovu opírajícím se o tři hlavní pilíře:

- novou rybářskou politiku (nařízení (EU) č. 1380/2013);
- společnou organizaci trhů s produkty rybolovu a akvakultury (nařízení (EU) č. 1379/2013);
- nový Evropský námořní a rybářský fond (nařízení (EU) č. 508/2014).

Nová SRP měla zajistit, aby činnosti v odvětvích rybolovu a akvakultury byly z environmentálního hlediska dlouhodobě udržitelné a aby byly řízeny způsobem, který odpovídá snaze o dosažení přínosů v oblasti hospodářské a sociální i v oblasti zaměstnanosti. Jejimi nejdůležitějšími prvky jsou:

- Víceleté ekosystémové řízení: to má posílit úlohu víceletých plánů z předchozí reformy a zároveň uplatnit přístup, který se v regionálním rámci evropských zeměpisných oblastí více zaměřuje na ekosystémy a využívá plány pro více druhů a rybolovné plány.
- Maximální udržitelný výnos (MSY): s ohledem na mezinárodní závazky, například ty vzešlé ze summitu o udržitelném rozvoji pořádaném v Johannesburgu v roce 2002, stanoví nová SRP maximální udržitelné výnosy jako hlavní cíl veškerého rybolovu. Bude-li to možné do roku 2015, nejpozději však do roku 2020, bude míra úhynu způsobená rybolovem stanovena na úrovni maximálního udržitelného výnosu rybolovu (FMSY – úroveň odlovů příslušné rybí populace schopná vytvářet maximální udržitelný výnos).
- Zákaz výmětů: nová reforma ukončí jednu z nejméně přijatelných praktik běžně uplatňovaných při rybolovu v EU. Výměty regulovaných druhů budou postupně sníženy na nulu a zároveň budou zavedena doprovodná opatření na uplatňování zákazu. Do roku 2019 bude ve veškerém rybolovu EU uplatňována nová politika týkající se výmětů.
- Co se týče kapacity loďstva, nová SRP členským státům ukládá povinnost přizpůsobit jejich rybolovnou kapacitu prostřednictvím vnitrostátních plánů tak, aby byla v rovnováze s jejich rybolovnými právy. Drobný rybolov má hrát v nové SRP zvláštní úlohu. Výlučná zóna 12 námořních mil pro tradiční loďstva se má do roku 2022 rozšířit.
- Pravidla, jimiž se řídí činnosti rybářského loďstva EU ve třetích zemích a v mezinárodních vodách, musí být vymezena s ohledem na vnější vztahy EU a musí být v souladu se zásadami politiky EU. Opatření pro rybolov v těchto vodách jsou spojena s dohodami o partnerství v oblasti udržitelného rybolovu a s účastí EU v regionálních organizacích pro řízení rybolovu.
- Udržitelná akvakultura, která prostřednictvím vnitrostátních plánů přispěje ke zvýšení výnosů za účelem zásobení trhu s rybami v EU a podpoří růst v pobřežních a venkovských oblastech.
- Nové povinnosti členským státům ukládají, aby posílily úlohu vědy tím, že zintenzivní sběr údajů a sdílení informací o rybích populacích a o loďstvech a jejich dopadu na rybolovné činnosti.
- Méně centralizovaná správa, které se dosáhne přiblížením procesu rozhodování jednotlivým rybolovným oblastem. Tvůrci právních předpisů EU vymezují všeobecný rámec, zatímco členské státy by měly vypracovat prováděcí opatření a spolupracovat mezi sebou na regionální úrovni.
- Stávající soubor technických opatření obsažený v nařízení Rady (ES) č. 850/98 vytváří komplexní a různorodý systém ustanovení, který se v současné době přepracovává tak, aby zajistil pro novou SRP nový soubor technických opatření.

Součástí reformního balíčku je také společná organizace trhů s produkty rybolovu a akvakultury.

Nový Evropský námořní a rybářský fond (ENRF) bude sloužit jako finanční nástroj, který má pomoci provádět SRP a společnou organizaci trhu s produkty rybolovu a akvakultury.

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

A. Kompetence

- Právní předpisy v oblasti rybolovu: Lisabonská smlouva pro tuto oblast stanoví postup spolurozhodování (řádný legislativní postup),
- členství EU v mezinárodních úmluvách o rybolovu a uzavírání dohod se třetími zeměmi (spolurozhodování s Radou).

B. Úloha

Lisabonská smlouva Evropského parlamentu udělila větší legislativní pravomoci, čímž mu umožnila podílet se na utváření společné rybářské politiky a dohlížet na pravidla, jimiž se řídí činnosti v odvětví rybolovu a akvakultury v EU.

Parlament přijal v souvislosti s nutností reformovat SRP celou řadu usnesení, konkrétně:

- Usnesení ze dne 12. dubna 2016 o inovaci a diverzifikaci drobného pobřežního rybolovu v oblastech, které jsou na rybolovu závislé^[1]. Parlament v tomto usnesení Komisi doporučuje, aby kladla maximální důraz na socioekonomický význam drobného pobřežního a jiného rybolovu v EU.
- Usnesení ze dne 27. dubna 2017 o řízení rybářského loďstva v nejvzdálenějších regionech^[2]: text obsahuje ustanovení týkající se specifik a zeměpisných podmínek nejvzdálenějších regionů a lepšího využívání možností, které nabízí článek 349 Smlouvy o SRP, pokud jde o předpisy, fondy a programy, s cílem reagovat na specifické obtíže, jimž čelí nejvzdálenější regiony.
- Usnesení ze dne 4. července 2017 o úloze cestovního ruchu spjatého s rybolovem v diverzifikaci odvětví rybolovu^[3]: text zmiňuje cíl 4 strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020, tj. cíl zajistit větší udržitelnost rybolovu a zdravější moře a současně prosazovat zapojení odvětví do alternativních činností, jako např. do ekoturistiky.
- Usnesení ze dne 24. října 2017 o „společné rybářské politice: plnění povinnosti vykládky“^[4]. Toto usnesení se týká návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 1380/2013: Parlament vyzývá Komisi, aby mu věc znovu postoupila, jestliže svůj návrh nahradí jiným textem, podstatně jej změní nebo má v úmyslu jej podstatně změnit.
- Usnesení ze dne 12. června 2018 o aktuálním stavu rekreačního rybolovu v Evropské unii^[5]: text zdůrazňuje nutnost zajistit, aby byly pravidelně

[1]Úř. věst. C 58, 15.2.2018, s. 82.

[2]Úř. věst. C 298, 23.8.2018, s. 92.

[3]Úř. věst. C 334, 19.9.2018, s. 20.

[4]Úř. věst. C 346, 27.9.2018, s. 363.

[5]Přijaté texty, [P8_TA\(2018\)0243](#).

shromažďovány nezbytné údaje o rekreačním rybolovu, a podtrhuje, že je naprosto klíčové tyto údaje sdílet.

Carmen-Paz Martí
05/2019

